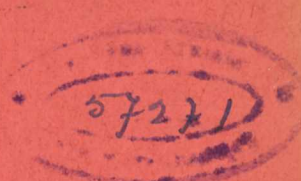

3741

KOULUT JA KÖYHÄLISTÖ

KIRJOITTANUT

HILJA PÄRSSINEN (LIINAMAA)

Kansa, joka pohjakerroksiaan myö-
ten omistaa syvän ja monipuolisen
sivistyksen, on aikansa voimakkain ja
onnellisin sekä esikuva naapureilleen.
Fichte.

HELSINKI
TYÖVÄEN SANOMALEHTI O.Y.

37 K PÄR

37k
Pärssinen

KOULUT JA KÖYHÄLISTÖ

KIRJOITTANUT

HILJA PÄRSSINEN (LIINAMAA)

Kansa, joka pohjakerroksiaan myö-
ten omistaa syvän ja monipuolisen
sivistyksen, on aikansa voimakkain ja
onnellisin sekä esikuva naapureilleen.
Fichte.

HELSINKI
TYÖVÄEN SANOMALEHTI O. Y.

HELSINKI,
TYÖVÄEN KIRJAPAINO 1908

Koulut ja köyhälistö.

»Se (koulu) näytti minusta suurelta talolta, jonka ylikerta tosin on taiteellisen loistokas, mutta jossa vain harvoja ihmisiä asuu. Keskikerroksessa asuu siten jo useampia, mutta heiltä puuttuu portaita, joita myöten he inhimillisellä tavalla voisivat nousta ylempään kertaan ja jospa muutamilla hädässään onkin halua jotenkin eläimen tavoin kavuta tuonne, niin kun tämä huomataan, heitä lyödään jotenkin yleisesti sormille tahi siellä, täällä lyödään poikki käsi- varsikin tai jalka, jota he kavutessaan rasittavat. Kolmannessa kerrassa alhaalla asuu sitten lukuisa ihmislauma ja heitä ei ainoastaan jätetä oman onnensa nojaan akkunattomien pesiensä vastenmieliseen pimeyteen, vaan sitomalla ja sokaisemalla heidän silmänsäkin tärvellään, ett'eivät voi edes tähystelläkään tuohon ylämpään kertaan».

J. H. Pestalozzi.

Vaatimuksia esittämään.

Tuon tuostakin on köyhälistön riveistä kohotettu jyrkkiä moitteita porvarillisen yhteiskunnan kouluja vastaan ja lausuttu toivomuksia paremmista. Mutta riittämättömiä ovat olleet hyökkäyksemme. Enemmän ja äänekkäämmin on huudettava. On lausuttava yhä ja yhä julki niitä ajatuksia, mitkä liikkuvat syvien rivien ihmisyysoikeuksiin pyrkivissä raatajajoukoissa, jotka syvimmin tuntevat, tiedoista ja kouluista osattomina ollen, työluokkaa kohtaan harjoitetun vääryyden.

Työläisvanhemmat eivät ole ainoastaan itse jääneet osattomiksi koulun vaikutuksesta, vaan he näkevät, että koulu, mihin he panevat lapsensa, työskentelee kapitalistien katsantokannan palveluksessa ja käytettävänä. Siksi kysymys heitä kipeästi koskee.

Sosialidemokratinen puolue on valtiollisen ja taloudellisen toimintansa rinnalla koko olemassa olonsa aikana työskennellyt voimiensa mukaan alaluokan sivistysharrastusten eteen. Niinpä on agitatsioonikursseilla luennoitu koulukysymyksestä ja sitä puolueen lehdissä ja puoluekokouksissa pohdittu.

Viime vaalien lähestyessä käsitti puolue, että sen kouluasiassa oli tehtävä yhteiskunnallisia vaatimuksia. Oulun puoluekokouksessa, vaaliohjelmaa hyväksyttyä, otettiin siihen myös tätä kysymystä käsittelevät vaatimukset. — Nyt on tehtävämme saattaa koulukysymys jatkuvan keskustelun alaiseksi sekä ajaa koulun uudistus valtiollista ja kunnallista tietä läpi.

Koulujärjestelmä.

Oleva koululaitos kantaa leimansa porvarillisesta luokkayhteiskunnasta. Sen eri osat, ylemmät ja alemmat koulut, ovat toisistaan eristetyt, sekä on niissä annettu opetus suunniteltu luokkatarkoituseriä palvelevaksi. Oppikoulujen tehtävänä on valmistaa yliopistoon meneviä, joista sitten maa saa virkamiehet, kapitalistisen yhteiskunnan pöngittäjät ja liikkeiden harjoittajat sekä yleensä pääoman hoitajat. Senvuoksi juurruttaa oppikoulu kasvatteihinsa yläluokkalaisille ominaisia katsantotapoja, valmistaa käskijöitä sekä samalla alistuvia, sanalla sanoen henkilöitä, jotka oloihin sopeutuen tavoittelevat kiipeemistietä tahi riistämisen kautta saavutettavissa olevia etuja. Alemmat koulut istuttavat nyöryyttä, vallassaolevain ihailua, pitävät huolen uskollisten alamaisten kasvattamisesta. Ja mitään yhtenäisyyttä ei ole alemman ja

oppikoulun välillä. Siirtymistä viimeainittuihin on eri aikoina koetettu oppikoulun alimpain luokkain tavallista korkeammilla lukukausimaksuilla hidastaa, että viimeainitut suojeltaisiin »alhaalta päin virtaavista aineksista».

Nykyään on suurimpana haittana se, ettei kansakoulu muodosta pohjakoulua. Päinvastoin pidetään valtion avustamia »valmistavia» kouluja, joihin työluokan lapset korkeiden lukukausimaksujen vuoksi eivät voi mennä. Mutta tarkotushan onkin pitää kukin kastissaan, ja raha pitää huolen, että kastijako pysyy, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta. *Kansakoulu muutettava kaikkein muitten oppilailosten pohjakouluksi*, on vaatimus, minkä toteutuminen häpeäksi yhteiskunnallemme, on siirtynyt liian myöhäiseen. Mutta edelleen ei sitä saa siirtää. Kansakoulun tulee olla *ehyt, elimellinen osa* yleiskoulusta. Ei siis siten, että sen alaluokilta siirrytään oppikouluun. Vaan on kansakoulu ensin käytävä läpi, sitten vasta seuraa siirtyminen oppikouluun. Sen sijaan lakkaa tämän vaatimuksen yhteydessä valtionapu kaikilta niin sanotuilta valmistavilta kouluilta. Meidän on oikeus kieltää valtionapu kouluilta, jotka toimivat yläluokkain luokkaetua silmällä pitäen. Muuttakoon ne ohjelmaansa samanlaiseksi kuin kansakoulu, poistakoot kaikki sisäänpääsy- ja lukukausimaksut, siis muuttukoot kansakouluiksi, niin pääsevät kansakoulun valtionavusta osallisiksi.

Koska valtion jäsenet ovat saatettavat tasa-arvoisiksi kansalaisiksi yhtäläisillä oikeuksilla ja yhtäläisillä velvollisuuksilla, niin on myös luokkayhteiskunnan luokkatarkoituksiperiä palvelevain koulujen aika jo ohi. Onpa aivan kohtuullista, että valtion kannatuksella ylläpidettävät koulut kaikki muodostetaan saman ohjelman mukaan yhtäläisiksi *yleiskouluiksi*, jotka samalla ovat yhteiskouluja. Joka ei näihin tyydy, hankkikoon omalla kustannuksellaan lapsilleen yksityisopetusta. Tämän esittämäni vaatimuksen toteuttamisella pääsisimme hienosto- ja työväenkouluista. Pääsy kaikkiin vapaa, samoin opetus ja me näkisimme tyttöjen ja poikain, varakkaiden ja vähävaraisten painavan samaa koulupenkkiä, seikka millä olisi suureksi arvattava merkitys ajatusten ja tapojen kansanvaltaistuttamisessa.

Minun ei tässä tarvinne uudistaa tunnettuja väitteitä yhteiskoulun etevämyydestä luonteenkasvatuksessa erikoinen tyttö- ja poikakouluihin verraten. Viittaaan vain siihen, miten yhteiskoulun toveripiiri hienostaa poikaa ja kehittää tytössä järkevyyttä sekä toimeliaisuutta. Että he kykenevät samaan opetukseen, sitä vastaan ei enää väitettäne. Johan aikoinaan, tosin tarkoittamatta yhteiskouluja, Plato piti naisten henkisiä lahjoja yhtä suurina kuin miesten ja vaati sen nojalla heille annettavaksi yhtä täydellistä ja perinpohjaista tieteellistä kasvatusta kuin miehille.

Kun sitäpaitsi yläluokka käyttäisi lapsensa samoissa kouluissa työluokan kanssa, saisimme sen paljon nopeammin myöntymään niihin varojen uhrauksiin, joita tuonnempana esitämme näin suunniteltuun koululaitoksen ylläpitämiseksi.

Kuinka sitten kansakoulun tulisi olla osana yhteiskoulusta? Voisi ajatella opetuksen alkavan lapsen ollessa 7 tai 8 vuotiaan. Kansakoulun kaksi alinta luokkaa antaisivat valmistavaa opetusta pääasiallisesti luku- ja kirjoitustaidossa sekä luvun laskun alkeissa. Viisi seuraavaa luokkaa vastaisivat nykyistä yläkansakoulua sekä liittyisivät suunnilleen nykyisen yhteiskoulun kolmanteen luokkaan. Yhteiskoulun kaksi alemmaa luokkaa poistettaisiin ja olisi se kuusiluokkainen siten, että esim. 4 alemmaa luokkaa muodostaisivat päättävän oppijakson (keskikoulu) ja kaksi viimeistä johtaisivat yliopistoon tahi polyteknikkoon. Siirtyminen eteenpäin tällaisen ketjuna jatkuvan koulun luokilta ei tuottaisi kellekään oppilaalle lisävaikeuksia, ei lisätutkintoja. Myös teknillinen opetus olisi saman suunnitelman mukaan järjestettävä jaksoiksi niin, että teknilliseen korkeakouluun olisi tie auki lahjakkaille kansalaisille, jotka ehkä opiskelun välillä viettäisivät aikansa ammattitöissä. Näin olisi polyteknikkoon kaksi tietä.

Tämän yhteydessä sietäisi ruveta miettimään, eikö kansakouluopettajaseminaareja nykyisessä muodossaan voisi lakkauttaa ja kansakoulunopettajain valmistusta järjestää yliopiston yhteyteen tahi ainakin tulisi muuttaa seminaarien kursseja niin, että niihin pääsyehtona olisi keskikoulun oppimäärä ja niiden oppiohjelma kauttaaltaan laajennettaisiin sekä uudistettaisiin.

Opetusohjelma.

Saksalainen filosooft Leibnitz lausuu: »antakaa minulle valta opetuksen yli ja olen uudestaan luova maailman». Tämän lauseen merkityksen ovat vallassaolijat eri aikoina käsittäneet ja siitä onkin seuraus, että he ovat onnistuneet luomaan kansat nykyisen järjestelmän mukaisiksi. Sillä kiel-tämätöntä on, ett'ei nykyinen tila voisi pysyä, ellei sillä toistaiseksi olisi enemmistön kannatusta. Niin pian kun se tämän kannatuksen menettää, luhistuu se, ja uusi järjestelmä syntyy. Yhtäpaljon kuin sortohallitukset saavat tukea armei-joiltaan, saavat ne sitä orjistuneen kansan mielpiteeltä. Porvarillisuus on vallannut ihmisten mielen ja sielun, ja tämä valtaaminen tapahtuu pätevimmin koulun kautta. Sitä tarkoittaa m. m. uskonnonopetus, mitä moni puoltaa luullen sillä »hyviä tapoja» edistettävän. Uskonnon opetus on vis-sein dogmain päähän ajamista, Raamatun satujen uskotta-mista sekä kapitalistisen moraalin istuttamista. Kapitalistinen moraalii hyväksyy sodan, toisen työn riiston ja yläluokan etuoikeudet, se on ristiriidassa *omantunnon* moraalin kanssa. Se vetää alas, ei kohota. Kun suuri jonkko vanhempia ajattelee näin, onko silloin yksilön vakaumuksen kunnioit-tamista vaatia heitä antamaan lapsensa uskontotunneille? Ei suinkaan! Vapautettakoon heidät siitä. Mutta väärin on myös vaatia, että nuo samat vanhemmat ottavat osaa niihin uskonnonopetuskustannuksiin, joita syntyy siitä, että *toisten* vanhempain lapset käyvät uskontotunneilla. Uskonnon ope-tus on siis jätettävä perheiden huostaan ja poistettava val-tion koulusta, se ei merkitse uskonnon hävittämistä, on vain kysymyksessä *omantunnon* vapaus, minkä puolesta niin monta taistelua ihmiskunnan ikä kautena ennenkin on käyty. On kerrassaan surkuteltavaa, että vanhoilliset vielä meidän päivinämmä onnistuvat tätä vaatimustansa muka »jumalatto-maksi» eräille kansan osille uskottelemaan. Se on kuiten-kin vanha ja kohtuullinen vaatimus. Viime vuosisadan alkupuolella realismiin ja uushumanismiin aikana kannatti filosooft Schleiermacher, kuuluisa kasvatusopillinen kirjailija ja monet muut samaa, lausuen hän m. m.: »hartauden har-

joitukset ja uskonnon opetus eivät kuulu koululle, julkisista laitoksista täytyy edellisen jäädä pois ja viimeainittukin voidaan poistaa». Mutta tämän ajatuksen ehdotonta oikeutta ei voitane saada niitä käsittämään, jotka ovat ottaneet »järgensä vangiksi» ja uskovat sokeasti sielunpaimenen puheisiin. He luullen olevansa ainoan, oikean ja autuuttavan totuuden perillä eivät siedä kuulla, että heidän uskonsa itse asiassa riippuu siitä maantieteellisestä seikasta, että ovat syntyneet Suomessa eikä esimerkiksi Japanissa.

Uskonnonopetuksen poistettua voitamme koulun lukujärjestykseen tilaa yhteiskuntaopille ja siveysopille. Näin on laita Ranskassa ja Alankomaissa, missä uskonnon opetus on poistettu kouluista. Niinkin klerikaalisessa maassa kuin Belgiassa ei uskonto ole pakollinen oppiaine. Samoin on laita Englannin, Italian, Sveitsin ja Yhdysvaltojen.

Mutta paljon tarvitaan muihinkin oppiaineisiin nähden uudistusta. Sotien, kuningasten ja hallitussukujen luetteleminen, suuren vuosilukumäärän päähän latominen ei lasta enemmän kasvata kuin historiallisesti valistakaan. Entä äitellä »hurraapatriotismi-» (eläköön-isänmaallisuus-) ihanne, jonka verhoon kaikki tuo muistirihkama on sälytetty. Uskooko siihen enään suuri osa arvostelukykyisistä täysi-ikäisistä? Ei! Se tietää, että tuon tunne- ja ajatustavan lumossa ovat hallitukset onnistuneet riistoalueitaan laajentaakseen sotia toimeenpanemaan. Sen katsantokannan vastaisesti on ruvettava opettamaan *rauhan* aatetta historian yhteydessä. Historia muodostettava sivistyshistoriaksi ja kansantaloudellista kehitystä kuvaavaksi. Ennenkuin tähän pääsemme, täytyy vanhojen historian oppikirjojen tulla siirretyksi muinaismuistojen joukkoon ja uusien, uudemman aikaisen katsantokannan tarpeita tyydyttävien astua tilalle. Työhön siis historian tutkijat niitä sellaisia luomaan! Myöskin luonnontieteet ovat tehtävä ajan vaatimuksia vastaavaksi, mitä seikkaa nykyään pilaa opetuksen yritykset saada luonnontiede sopuun Raamatun luomistarinan kanssa. Myös maantieteen opetuksessa olisi osoitettava, miten erilainen luonto, maanlaatu, elinkeinot luovat eri olosuhteita, tapoja, uskontoja ja olisi elinkeinojen asema kansantaloudessa va-

laistava. Opetus-ohjelman uudistamisella päästäisiin myös koulujen liian monesta vieraasta kielestä. Kun oppisuunnitelmat uudestaan luodaan, samoin oppikirjat, niin on osa asian hyväksi voitettu. Mutta epäilemättä »opettaja tekee koulun». — Katseet opettajain valmistukseen! Miten kansakouluopettajaseminaarien suhteen olisi tehtävä, siihen edellä viittasimme. Opettajavoimiltaan ovat ne nuorennettavat. Laitettakoon niihin yliopistosta uudemman aikaisia voimia!

Mutta ei riitä, että koulu on pelkkä henkisten voimain valmistamis- ja terästämis-ahjo. Voimistelu, veisto, kuvaanto ja laulu sekä mahdollisesti jotkut muut kasvatustarkoitukset palvelevat käytännölliset aineet saakoot koulunohjelmassa riittävän tilan. Käsityön- tahi ammatin opetuksessa olisi oppilaita myöskin opetettava ymmärtämään sen ammattialan raaka-aineita, koneita, työtapoja sekä valmistuskustannuksia. Näillä tiedoilla olisi yhteiskunnallista merkitystä ja ne edistäisivät työnteon järkipäisyyttä.

Mitä opetus- ja kasvatustenettelyyn tulee, on se onnistunein sillä opettajalla, jonka luontaisiin lahjoihin liittyy humaniset käsitteet sekä kasvatustieteellinen sivistys. Mitä enemmän lasten vanhemmat ja kansa yleensä omaavat yleissivistystä, sitä enemmän vaaditaan opettajalta. Entinen väärä *pakkokasvatus* ei rakenna, se repii. Harrastuksen herättäminen, siinä tie havainnollisesti annetun tiedon jakamisessa, siinä myös keino hyvään suuntautuvan tahdon kasvattamiseksi. Pakko luo orjia ei vapaita kansalaisia. Pois se ja tilalle ihmisellisiä tunteita esille vetävä lempeys ja vakuuttavaisuus.

Koulujen hallinto.

Koulujen hallintoa haittaa eniten se, että niiden johto kauttaaltaan käy ylhäältä alaspäin. Virkavaltaisuus lyö täten leimansa koko koululaitokseen. Kansakoulujen johtokunnat valitaan kunnallisen ääniasteikon perusteella. Eipä kummaa siis, että niissä näin ollen on rovastilla, papilla tahi jollakin

rahapohatalla suurin sana- ja vaikutusvalta. Tästä syntyy moninaista varattoman luokan tarpeiden tyydyttämisen laiminlyöntiä. Tällainen johtokunta ei yritäkään etsiä keinoja, millä lieventää varattomien lasten puutteita ja helpoittaa heidän koulunkäyntiään. Ja aikana sellaisena kuin nykyinen, jolloin puoluetistelua on astunut tapahtumista etualalle, joutuu sosialidemokratisuuteen taipuva opettaja vainon alaiseksi, vaikka hänen tunnollisuutensa, työkykynsä ja kasvattaja-taipumuksensa olisivat kuinkakin tunnustusta ansaitsevat.

Kiireimmiten onkin köyhälistön riennettävä koulujen johtokunnissa tilaa saamaan. Yleinen kunnallinen ääni-oikeus on tuota varten välttämätön. Mutta tuon saatua juuri kouluihin nähden seuraakin järjestyneellä köyhälistöllä suuria velvollisuuksia. Piirikokouksissa on ruvettava käymään, että saamme valistuneita, köyhälistön asiaa harrastavia jäseniä johtokuntiin. Tämän yhteydessä on myös korjattava se tähän asti tapana ollut yksipuolisuus, ettei *naisia*, niin kotia ja koulua lähentävää, kuin se olisikin ole johtokuntiin valittu. Mitä heidän kykeneväisyyteensä tulee, niin tietysti jokainen luottamustoimi edellyttää kykyä, jota jatkuva itsekasvatus on köyhälistönaisillekin suova. — Sanalla sanoen: lastensa tarpeita ja etuja koulussa voi köyhälistö parhaiten saavuttaa omien luottamushenkilöjensä kautta. Sen lisäksi voitaisiin johtokunta velvoittaa alistamaan piirikokoukselle tärkeimmät päätöksensä kuten opettajan vaalin j. n. e.

Kun kouluylihallitus alkoi toimintansa 1870, oli sitä ennen koulujen ylin johto ollut pääasiassa kirkolla ja tuomiokapituleilla. Mutta eipä ole kansakoulu vielääkään täysin vapaa kirkon holhouksesta. Papisto, uskonnon opetuksen tarkastamisen nimellä, tunkeutuu kansakouluun jopa muidenkin aineiden opetusta häiritsemään tehden tekojumalisuusvaatimuksiaan. Pois siis papit kansakouluja tarkastamasta ja se mitä pikemmin!

Kouluriitojen ratkaisu olisi yleensä tehtävä nopeamaksi sekä olisi kouluasetukset ajan vaatimuksia silmälläpitäen uudistettava.

Kansanvaltaa kouluihin nähden olisi vahvistettava, että kaikki koulutointa koskevat asiat päättäisi eduskunta. Vielä

eräs seikka: nykyään ovat koulujen johtoa koskevat suurimmat virat hallitsijan vahvistettavat. Tämä asian muuttaminen kuten yleensä kouluolojen hallinnon saattaminen kansan toiveita vastaavaksi liittyy kokonaan eduskunnan oikeuksien laajentamiskysymykseen ja siihen, että saadaan maan asioita hoitamaan yksin eduskunnalle vastuunalainen ministeristö.

Pois rahan asettamat esteet!

Jo kuudenneltatoista sataluvulla lausui Comenius: Pohjasivistys on annettava kaikille, jotka ovat ihmisiä ihmisellisten tarkoituserien hyväksi». Jo aikana, jolloin yhteiskunnallista kysymystä ei nykyiseen tapaan käsitelty, esitti J. H. Pestalozzi (* 1746, † 1827) vaatimuksiaan kansan opettamisesta. Ollessaan opettajana Stansin kasvatuskodissa, missä Niederwaldenin köyhiä ja orpolapsia oli, hän huomasi, että pahimmin laiminlyötyjen lasten ruumiilliset, henkiset ja siveelliset voimat voitiin kasvatuksella ja hoidolla henkiin herättää. Hän huomasi, että yhteiskunnallinen kysymys liittyy sivistyskysymykseen, ja että taloudellisen hädän poistamiseksi on tarpeen sivistyksen valon ulottaminen »alimpaan kertaan». Mutta näitä ajatuksia ei ole yhteiskunta täydellä todella kiiruhtanut toteuttamaan. Päinvastoin. Kuten aineelliset edut, perintö edellisten sukupolvien työstä, ovat porvarillisen lain turvissa siirtyneet harvojen käsiin, niin on ihmiskunnan henkinenkin perintö harvoin anastama. Sivistystä ei saada ilman rahaa, se on siis nykyään rikasten monopoli, yksinoikeus. Ja kun näin on laita, ei ole ihme, että varakasten käsissä sivistys on saatu yläluokkain tarkoituseriä palvelevaksi. Niinpian kun alaluokka valloittaa itselleen sivistystä, niinpian se myös käyttää tätä luokkansa tarpeita tyydyttämään, puutteita poistamaan. Työluokan sivistys edistää sen käymää taistelua asemansa parantamiseksi. Se on ase luokkataistelussa. Ja historian kulku on monien vastaväitteistä huolimatta luokkataistelua, sitä nyt ei kukaan voi muuttaa.

Työluokka kantaa raskaimman taakan yhteiskunnallisista rasituksista. Se ylläpitää kalliisti palkattua virkamiehistöä ja pääomaa kerääviä liikkeenharjoittajia, jotka näin ollen ovat tilaisuudessa käyttämään lapsensa myöhäiseen ikään opintiellä. Sen sijaan täytyy työläisen laittaa lapsensa jo nuorena vieraan luo ansioon tahi on hän pakoitettu lapsensa antamaan suorittaa ansiotyötä kotona, usein ehkä koulutyön rinnalla. Että koulutyön tulokset tästä kärsivät, on selvää ja on siitä m. m. todisteena Saksan opettajayhdistyksen tutkimukset, joista ilmenee, että kotityötä suorittaneet lapset olivat poikkeuksetta heikkoja oppilaita. Kansakoulua käyvään lasten ansiotyö on Suomessakin lisääntymässä, niinpä osoittaa v. 1906 suoritettu Teollisuushallituksen aloitteesta toimeenpantu tutkimus Helsingin, Turun, Tampereen ja Viipurin kansakouluista, että niistä 20,256 lapsesta, joihin tutkimus ulottui, oli ansiotyössä 16,732 lasta eli 82 $\frac{1}{2}$ %. Ja tämä on vain kipeän kohdan yksi puoli. On vielä suuri osa sellaisia lapsia, jotka jäävät kokonaan osattomiksi kansakouluopetuksesta tahi ovat sen pakoitettut keskeyttämään. Moni lahjakas nuorukainen sortuu tuotannon kampin kierännässä elämän sisällöttömyyteen, yksitoikkoisuuteen ja kurjuuksiin. Sen sijaan monet kankeaälyiset, isän suurilla varoilla ja kymmeniä vuosia koulunpenkkiä painaen asetetaan yhteiskunnallisiin asemiin, missä riittämättömän kykyjensä kiusaamina joutuvat sitten tuskittelemaan »virkamiehen vaivoillaan». Onko sellaisessa järjestelmässä järkeä? Onko se yhteiskunnan kannalta edullista ja onko se ihmisyyden mitalla mitattuna oikein. — Kaukana siitä! Toisin on laita, jos raha-esteet poistetaan opin tieltä, tehdään henkiset toimet rahatulosten puolesta vähemmän houkutteleviksi. Silloin niihin pyrkii voimia, joita niihin vetää sisällinen taipumus. Ja kun *kykyjen valinta* tapahtuu kaikista kansankerroksista on valinta-ala suurempi ja päästään »hidasälyisistä» ja »huonolahjaisista» voimista henkisen työn aloilla. Että nämä eivät olekaan itse asiassa »huonolahjaisia» selviää pian, kun heidän siirtymistään ruumilliseen ja käytännölliseen työhön joudutetaan. Sillä jos yhteiskunta samalla kiiruhtaa kohottamaan ruumiillisen työn arvoa, asemaa ja palkkaa, niin

mikäpä vetovoima saisi n. s. huonolahjaisia lukutiellä, koska käytännöllinen työ tarjoaa samoja etuja.

Pois siis rahan asettamat raja-aidat. Koulu olkoon maksuton, oppikirjat ja koulutarpeet samoin. Lasten koulua-ajan turvaamiseksi on saatava asetus, mikä suojelee koulukäyviä lapsia ansiotyöstä. Mutta sen rinnalla tulee myös käydä toimenpiteiden, joilla köyhien lapsille taataan elämisen ehdot. Koulujen yhteyteen on laitettava oppilaskoteja ja ruokaloita, joissa varattomille annetaan maksuton ravinto ja varalliset voivat saada ruuan maksua vastaan. Kouluihin on perustettava rahastoja vaateavun antamista varten. Myöskin olisi näistä vuotuisia apurahoja eteville ja varattomille annettava opiskelun jatkamista varten. Kaikki nämä toimenpiteet vaativat miljoonia ehkä kymmeniä miljoonia. Mutta sehän on ymmärrettävää, että kulutus siinä nousee suureksi, missä laiminlyönti on ollut anteeksi antamaton. Siitä huolimatta täytyy sivistyskansoilla tähän löytyä varoja, sillä voidaanhan toisia menoja supistaa. Tottahan kansojen kerran täytyy luopua suuresta mielettömyydestä, miljoonain heittämisestä ruudissa ja ampumavaroissa pohjattomaan armeijan kitaan, ja sensijaan ryhtyä uhraamaan sivistykselle.

Vielä eräs yksipuolisuus. Se esiintyy nykyisen koululaitoksen kannatuksessa. Kansakouluun uhraa valtio vähimmin. Se on pitänyt sitä näihin asti lapsipuolen asemassa. Kaikissa maissa ilmenee tämä puolueellisuus. Saksassa tulivat kulutukset kansakoulun oppilasta kohti v. 1899 40 mk. Samaan aikaan maksoi Saksan valtiolle jokainen oppikoulun oppilas 243 markkaa. Siis oli viime mainittu noin kahdeksan kertaa kalliimpi edellistä. Nykyään ovat nuo summat arvatenkin molempia kohden nousseet suuremmiksi. Silmäillessämme oman maamme eri kouluille meneviä kustannuksia, näemme, että oppikoulujen oppilaat tulevat maalle paljoa kalliimmaksi kuin kansakoulun. Asiaa valaisee seuraava tilasto: *)

---

*) En ole ollut tilaisuudessa saamaan tilastoja muilta vuosilta, koska ne julaistaan ainoastaan joka viidenneltä vuodelta.

Lukuvuosi	Koulujen		Oppilas-luku	Vuotuinen meno	
	luku	laatu		yhteensä	oppil. kohti
1898—1899	1,650	maalaiskansakoul.	72,991	3,976,795	54: 48
»	—	kaupunkien kansak.	24,599	2,075,822	84: 39
»	24	lyseissä	4,775	1,689,450	353: 81
»	11	tyttökouluissa	1,758	459,284	261: 25
1903—1904	2,216	maalaiskansakoul.	92,961	6,304,816	67: 82
»	—	kaupunkien kansak.	28,358	2,866,010	101: 07
»	25	lyseissä	5,703	2,144,933	393: 81
»	12	tyttökouluissa	2,515	621,198	247: —

Harvinaisuuksiin kuuluu tapaus, että köyhän lapsi olisi käynyt opintietä. Jos niin on ollut laita, niin on siihen aina liittynyt hänelle unehtumattomia katkeria kokemuksia nälästä, jota on täytynyt almuilla sammuuttaa, almuilla, joista jokainen suupala on katkeruudella nielaistu.

Oppikoulujen tilasto esittää lasten syntyperän ja niinpä oli valtion lyseissä oppilaista:

	Virkamiesten, porvarien sekä vastaavassa ase- massa olevien lapsia	talonpoikien	työläisten
Lyseissä lukuvuonna 1898—1899	3,973	576	226
Tyttökoul. » »	1,609	95	54
Lyseissä » 1903—1904	4,734	579	390
Tyttökoul. » »	2,258	160	97

Kun vielä tietää, että nuo talolliset ovat etupäässä suurtilallisia ja työläisillä tarkoitetaan myös parempipalkkaisia valtion rautatien tai postin palvelijakunnasta, niin hupenee varsinaisen köyhälistön lasten luku oppikouluissa miltei olemattomiin.

Yksipuolisuus esiintyy yksin siinäkin, että oppikouluissa on oppilasluku opettajaa kohti pienempi kuin kansakouluissa, ja siis viimeksimainitussa opetus tässäkin suhteen kehnompaa. Tällaisesta puolueellisuudesta ja suhteettomuudesta on päästävä. Kouluihin on uhrattava samassa suhteessa varoja olkoon kyseessä sen alempi tahi ylempi osa. Ei kelpaa, että köyhän työläisen täytyy jättää lapsensa opista osatomaksi tahi käyttää puutteellisissa kouluissa samalla kun hän ottaa osaa varakkaan luokan lasten suunnattomiin koulukustannuksiin. Ja varattomain koulunkäyntiä on kuten sanoimme stipendeillä edistettävä, että vastaiset koulutilastot todella tietävät kertoa valoisampia asioita.

Näyttäköön yhteiskunta, että se myös teoissa kunnioittaa usein toistettua lausetta, että sivistyksessä on kansan sisäinen voima. Ellei se sitä tee, on se syypää laiminlyömiseen, joka on itsensä ankarasti kostava.

Uudistuksen toteutuminen.

»Kyllähän nuo vaatimukset ovat hyviä, vaan ties' milloin ne toteutuvat», kuulee sanottavan. Mutta näin ei ajattele se köyhälistö, joka on lujasti yhtynyt sosialidemokratian ohjelmansa ympäri ja jolla on uskoa tämän ohjelman oikeuteen ja voittoon. Seisahduksissa on ollut kehitys maamme koulualoilla, sillä pieniä entisen vuosikymmeniä vanhan järjestelmän pöngittämis- ja paikkauspuuhia ei voi lukea edistykseksi. Suomen kansakouluasetus on kotoisin vuodelta 1866. Tuossa alkuperäisessä asetuksessa näemme Cygnaeuksen luonnoksen, jonka mukainen pääpiirteissään maamme kansakoulu on. Perästä tehdyt asetusten lisäykset

eivät ole sitä sanottavasti muuttaneet. Noina elettyinä vuosikymmeninä on toki menty ajassa ja ajatuksessa eteenpäin. Koulun täytyy päästä seuraamaan aikaa. Muutoin se ei vastaa tarkoitustaan. Rohkeasti siis uudistustyöhön, eihän ole kysymyksessä jokin kuollut, jähmettyvä koneisto vaan elävä ja tärkeä elin yhteiskuntaruumiissa.

Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän puolesta tehtiin vuoden 1907 valtiopäiville *yleisestä oppivelvollisuudesta* anomus, jossa osa tässä kirjoitelmassa lausutuista periaatteista on julkilausuttu. Par'aikaa on eduskunnan käsiteltävänä hallituksen esitys oppivelvollisuudeksi ja on järjestyneen työväen edustajilla tilaisuus taistella koulu-uudistusvaatimuksemme puolesta. Mutta vähän voi sosialidemokratinen eduskuntaryhmä, ellei sen takana seiso luja ja järkkymätön alaluokka. Porvaristo antaa niin aineellisia kuin henkisiä etuja alaluokalle vain siinä määrin kun tämä kykenee niitä valloittamaan. Enemmän valistusta, sosialidemokratista herätystä siis köyhälistön keskuuteen, ettei kukaan alaluokan jäsen tukemalla vastustajiaan hidasta tätäkin esittämääni koulu-uudistusta ja palvele siten sivistymättömyyden ja raa-kuuden synkkää valtaa. — Kaikki kansan sivistyksen ystävät taistelemaan sosialidemokratian rintamassa, että voimme valloittaa valon harvoilta kansalle.

Helsingissä, maaliskuulla 1908.

Tämän lehtisen painokuntoon valmistuessa hajoitettiin eduskunta, joten oppivelvollisuusasiainkin kohtalo siirtyy tulevalle eduskunnalle. Mutta henkisen ja aineellisen vapautensa puolesta taisteleva köyhälistö on varmaan valvova, että se siihen saa kyllin voimakkaan edustajaluvun, joka sosialidemokratista kouluohjelmaa toteuttaa.

Huhtikuun 10 p. 1908.

Työväen Sanomalehti Osakeyhtiön

kustannuksella on ilmestynyt seuraavat uutuudet:

Laukon lakko, Ensimmäisen kansaneduskunnan maatalousvaliokunnassa. Kertonut Maatalousvaliokunnan Kolmas sihteeri. Hinta 30 p.

Elämän kannel, Mikko Uotisen runoja. Hinta 1 mk.

Taistelun tuoksinasta, Hilja Liinamaan runoja. Hinta 1: 50 p.

Porvarilliset ja anarkismi, Tri Gustaf Bangin mukaan. Hinta 10 p:ää.

Kristillinen rakkaus, historiallisten tosiasiaien valossa. Suomensi Yrjö Sirola. Hinta 25 p.

Sosialidemokratisia vaalijulkaisuja useampia numeroja. Hinta jokaiselta 5 p.

Millä elät, Simon Dyhsteinin ja G. Plechanowin mieliteitä työn arvosta. Hinta 25 p.

Lausuttavia runoja, I, II, III, IV, eri tilaisuuksissa lausuttaviksi sopivia runoja. Hinta jokaisesta erikseen 20 p.

Väitelmiä sosialismista, mukaelma Englannin kielestä. Hinta 15 p.

Juoni, Luokkarajoja selvittelevä kirjanen.

Hinta 15 p:ää.